

Katarzyna Blak
katarzyna.blak@gmail.com
Szkoła Podstawowa nr 109
Kraków

*Prawdziwe dziennikarstwo jest rodzajem powołania.
Jest zawodem na pograniczu misjonarstwa.*
Ryszard Kapuściński

Dziennikarstwo internetowe jako forma edukacji medialnej

Wstęp

W jednym z wywiadów, znany publicysta, wybitny reportażysta, Ryszard Kapuściński na pytanie dziennikarki, skąd współczesny dziennikarz może mieć poczucie misji odpowiedział, że *to się ma w sobie. Prawdziwe dziennikarstwo jest rodzajem powołania. Jest zawodem na pograniczu misjonarstwa.* Według niego *misja to coś takiego, czego owoce wychodzą poza nas samych. Nie robimy tego tylko po to, by kupić samochód lub zbudować willę. Robimy to dla innych* [Jankowska, Mucharski, 2001]. Te słowa możemy również odnieść do zawodu nauczyciela, bowiem nauczyciel to także zawód na pograniczu misjonarstwa, owoce pracy widoczne są na zewnątrz. To nauczyciel kształci i wychowuje młode pokolenia. Robi to przede wszystkim dla innych – dla dzieci, młodzieży, rodziców, a odnosząc to ogólnie w kontekście dobra społecznego – dla państwa.

Z kolei edukacja medialna powinna dążyć do kształtowania postawy twórczej aktywności, która ma stanowić alternatywę wobec biernego odbioru mediów [Łańcuchowska, 2012]. Edukacja medialna poprzez pewne zamierzone i celowe działania powinna kształtować pozytywne postawy wobec mediów. Jedną z takich postaw bez wątplenia jest postawa krytyczna, która zakłada znajomość głównych mechanizmów działania mediów, dystans emocjonalny wobec odbieranych komunikatów, a także czerpanie informacji z wielu źródeł i porównywanie ich, czyli ocenianie ich wiarygodności [Nowakowska-Buryła, 2003, s. 33].

Połączenie dziennikarstwa, szczególnie tego internetowego, z edukacją medialną może przynieść szereg korzyści dla samych nauczycieli, którzy mogą czerpać informację ze źródeł internetowych, jak również za ich pomocą angażować uczniów w proces uczenia się.

W poszukiwaniu definicji dziennikarstwa internetowego

Dziennikarstwo internetowe to nowa forma dziennikarstwa, która rozwija się od kilku lat. Trudno zdefiniować jednoznacznie pojęcie dziennikarstwa internetowego. Autorzy ujmują je różnorodnie. Komputery i nowe media sprawiły, że zmianom uległo pojmowanie dziennikarstwa i tożsamości dziennikarza. W jednym z wywiadów Leszek Olszański, redaktor internetowego wydania „Gazety Wyborczej”, definiuje dziennikarstwo internetowe. Według niego to *dziennikarstwo uprawiane z myślą o publikacji materiału w sieci zamiast w mediach tradycyjnych.* Jego zdaniem ta drobna zmiana niesie ze sobą znaczne różnice. *Dziennikarzem internetowym nie jest np. pracownik gazety [...]. Prawdziwy dziennikarz*

internetowy [...] działa pod znacznie większą presją czasu. Posługuje się nieco innymi gatunkami informacji — zarówno redagując notatki tekstowe, jak i wiadomości multimedialne — to wynika również z pracy „na akord”, ale także ze specyficznych przyzwyczajzeń internetowego odbiorcy, który czyta „klikajaco” i lubi przez cały czas przemieszczać się po stronie, zamiast zagłębiać się na dłużej w lekturze [Bocheńska, 2012]. I to jest istotny czynnik.

Artykuł atrakcyjny w Internecie, to artykuł, który łączy tekst z dźwiękiem, animacją czy też grafiką, materiałami video. To tekst, który pozwala czytelnikowi swobodnie poruszać się po Sieci, dzięki hiperłączom wśród wielu uzupełniających się wzajemnie informacji. Rola dziennikarstwa online będzie wzrastać w miarę technicznego rozwoju sieci, która – co widać coraz wyraźniej – stopniowo przekształca się w medium przypominające interaktywną, dwukierunkową (umożliwiającą zarówno odbiór, jak i nadawanie) telewizję z bardzo rozbudowanymi możliwościami wyboru [Bocheńska, 2012]. W swojej książce pt. „Dziennikarstwo internetowe” L. Olszański wymienia istotne cechy dziennikarstwa internetowego, takie jak szybkość reakcji na wydarzenia, znacznie dłuższy cykl życia publikacji, możliwość wprowadzania wielokrotnych modyfikacji i uzupełnień w opublikowanym tekście. L. Olszański podkreśla drugi wymiar Internetu, czyli możliwość samodzielnego komentowania publikowanych informacji przez czytelników, co powoduje, że tekst może być wiecznie żywy, a także mogą go współtworzyć, uzupełniać inni użytkownicy. Multimedialność, możliwość coraz swobodniejszego budowania narracji z elementów tekstowych, dźwiękowych, graficznych i animowanych czyni tekst bardziej atrakcyjnym i wiarygodnym dla czytelnika [Olszański, 2006, s. 79].

Marshall McLuhan twierdził, że medium jest przekazem, medium wybranym przez nadawcę dyscyplinującym przekaz i wpływającym na jego kształt. Co ważne, przekaz internetowy jest bardziej zwięzły od przekazu tradycyjnego, a więc stanowi w mniejszym stopniu narrację, a w większym bazę danych, zatem można w nim zawrzeć o wiele więcej treści niż w tradycyjnych przekazach dziennikarskich [Wolny-Zmorzyński, Furman, 2010, s. 7].

Źródło internetowe – Wikipedia – ujmuje dziennikarstwo internetowe jako przygotowywanie przekazu, informacji zgodnie ze specyfiką medium jakim jest Internet, a następnie rozpowszechnianie za pośrednictwem Internetu (za pomocą portali, wortali, blogów, newsletterów, kanałów RSS itp.) do szerokiego grona odbiorców [Dziennikarstwo..., 2012]. W czasach Internetu dziennikarzem może zostać każdy [Maj, 2012]. Zatem jest to doskonała szansa dla pedagogów, nauczycieli, którzy mogą w ten proces włączyć siebie i swoich uczniów. Internet ucłowieczył dziennikarstwo, czyniąc je czymś mniej nadętym i bardziej szczerym, co jest efektem demokratyzacji tej formy ludzkiej działalności [Maj, 2012]. Nie należy zapominać, że dziennikarstwo internetowe może przejawiać się również w formie blogowania. Obecnie powstało wiele blogów tematycznych, gdzie wypowiadają się specjaliści, a czytelnicy mogą znaleźć rzetelne informacje na interesujące ich zagadnienia. Na wielu blogach znajdziemy też ciekawe pomysły na zarządzanie lekcją. Stają się one zatem źródłem inspiracji dla nauczyciela w edukowaniu młodzieży.

Dziennikarstwo internetowe formą edukacji medialnej

W dobie *Social Media* informacja stała się bardzo cennym towarem. Użytkownicy Internetu są twórczym elementem w kreowaniu masowej wyobraźni, dzięki samodzielnemu kierowaniu obrotem informacji. Dziennikarstwo obywatelskie oraz blogosfera to współcześnie najpopularniejszy sposób zarządzania informacją [Kopciuch, 2012]. Dzięki sieci Internet te dwie formy kształtują opinię i coraz częściej autorzy świadomie i dobrze potrafią to wykorzystać. W tym tkwi siła i determinacja osób, które angażują się w wolne dziennikarstwo. Dziennikarze społeczni, internetowi odnoszą się do aktualnych wydarzeń, ale również przekazują zupełnie nowe informacje i fakty. Jeśli są to wartościowe informacje czy teksty, mają szansę przedostać się do mediów komercyjnych, które często posiłkują się informacjami zaczerpniętymi ze strefy Internetu [Kopciuch, 2012]. Warto więc z tej możliwości skorzystać. Nauczyciele powinni stać się siłą napędową w edukacji medialnej uczniów, a także mogą kształtować opinię na temat obrazu edukacji i samego nauczyciela w systemie oświaty. Jeśli nauczyciel znajduje chwilę czasu, a przede wszystkim chęci na prowadzenie bloga lub pisanie artykułów, dla popularnych serwisów blogowych lub edukacyjnych, to może wyrazić swoją opinię na dowolny temat związany z edukacją. Zdaniem Doroty Szostek-Rejowskiej, Product Manager w Grupie Onet, odpowiedzialnej m.in. za rozwój blogosfery oraz koordynowanie konkursów na Bloga Roku *Dziennikarstwo nie jest już tylko domeną osób pracujących w mediach. Blogi i ich popularność przewróciły do góry nogami obowiązujący dotąd system, w którym tylko profesjonalści docierali do masowej wyobraźni. Dziś każdy, kto z pasją i zaangażowaniem prowadzi swoją stronę czy bloga, może mieć wpływ na rzeczywistość i może przebić się ze swoją informacją czy opinią bardzo szeroko. Co więcej, to właśnie pasjonaci są często o wiele bliżej ważnych spraw, do których trudniej dotrzeć dziennikarzom [...] [Kopciuch, 2012]. I to jest z perspektywy nauczyciela jedno z najważniejszych zadań. Dziennikarstwo internetowe może stać się formą edukacji medialnej. Wystarczy tylko pasja nauczyciela. Przykładem może być tutaj blog socjomania.pl, który tworzą młodzi ludzie, pasjonaci nowych mediów, pasjonaci *Social Media*, którzy „tłumaczą Internet”. To właśnie na tym blogu postanowiłam poruszyć tematykę związaną z zawodem nauczyciela, wykorzystując swoje doświadczenia pedagogiczne. Znaleźć można tam szereg artykułów dotyczących wykorzystania portali społecznościowych w edukacji. Są to nie tylko wskazówki dla nauczyciela, ale także wskazówki dla uczniów, którzy nie zawsze wiedzą, jak bezpiecznie poruszać się po Sieci. Jako nauczyciel, pracujący w zawodzie i lubiący swoją pracę stworzyłam również blog *Social Media w edukacji*, gdzie można znaleźć między innymi wszystkie moje publikacje w Sieci. O tej samej nazwie – *Social Media w edukacji*, na Facebooku znajdziemy grupę, gdzie aktywni w Internecie nauczyciele, studenci i uczniowie dzielą się materiałami godnymi uwagi, a dotyczącymi nowych mediów i edukacji. Wybrałam taką formę edukacji medialnej, gdyż jak mówią uczniowie, jeśli nie ma cię w Internecie, to znaczy, że nie istniejesz.*

Wykorzystanie dziennikarstwa internetowego w edukacji uczniów to również doskonały pomysł. Małgorzata Wojnarowska w swoim artykule pod tytułem *Rola środowiska Web 2.0 w kształtowaniu postaw obywatelskich* podkreśla, że społeczności internetowe zaspokajają naturalne potrzeby kontaktów z innymi ludźmi. Możliwa staje się współpraca, wymiana doświadczeń, informacji czy zainteresowań. Tym samym, jest to doskonałe

miejsce, gdzie można prowadzić działania edukacyjno-wychowawcze. Jej zdaniem dobrym polem aktywności społecznej młodzieży może być właśnie dziennikarstwo internetowe w formie obywatelskiego. Młodzi mogą dzielić się wrażeniami z koncertu czy podróży, narzekać na system edukacji czy nawet na polityków. Pozwala to stać się im obywatelami, którzy będą nie tylko odbiorcami, ale też nadawcami, a zarazem twórcami treści. M. Wojnarowska pisze, że w ramach edukacji obywatelskiej należy wpajać uczniom nawyk śledzenia aktualności, interesowania się sprawami publicznymi oraz zachęcać do uprawiania dziennikarstwa obywatelskiego – zabierania głosu w sprawach społecznych, politycznych, komentowania bieżących wydarzeń. W ten sposób będą się uczyć formułowania swoich opinii, argumentowania, kulturalnej wymiany poglądów. Pozwoli to uczniom nabrać pewności siebie, przełamać opory przed zabieraniem głosu, zachęci do udziału w dyskusjach, zainteresuje otaczającą rzeczywistością i wydarzeniami. Pomoże im uwierzyć, że oni także mają wiele do powiedzenia w sprawach publicznych i mogą zostać zauważeni [Wojnarowska, 2012].

Powyżej znajdziemy tylko przykłady możliwości, które daje nam Internet. W Sieci spotkamy wielu nauczycieli, którzy skutecznie blogują i wykorzystują elementy dziennikarstwa do współpracy z uczniami, a także do wyrażania opinii. Ponadto, profesjonalni dziennikarze również doceniają atrakcyjność informacji zamieszczanych w Internecie. Z raportu *Dziennikarze i Social Media 2011* (raport powstał w oparciu o odpowiedzi 110 dziennikarzy) firmy Multi Communications wynika, że w pracy zawodowej z *Social Media* przynajmniej raz w tygodniu korzysta 60 proc. dziennikarzy. Szukają tam przede wszystkim inspiracji, ale także komentarzy i opinii. Dziennikarze najczęściej odwiedzają: blogi (30%), Facebooka (20%), Wikipedię (16%) i YouTube (15%). Co ciekawe, blogi są przez nich uważane za jedno z najwiarygodniejszych źródeł, gdyż prowadzone są najczęściej przez pasjonatów i specjalistów w danej dziedzinie [*Dziennikarze i Social Media*, 2011, s. 5-11]. Jest to tym bardziej większa szansa dla nauczycieli w dotarciu do szerokiej grupy odbiorców.

Zakończenie

Nauczyciele muszą pamiętać, że *Internet stał się ważnym rynkiem, na którym trzeba być obecnym, by przetrwać* [Olszański 2006, s. 8]. Otrzymaliśmy gotowe, darmowe narzędzia, które możemy wykorzystać w pracy zawodowej. L. Olszański podkreśla, że *Internet i serwisy newsowe umożliwiające szybką aktualizację radykalnie odmieniły układ sił. Język dziennikarski dostosował się do opisywania wydarzeń podczas ich dziania się.* [Olszański 2006, s. 76]. Dla nas nauczycieli otwarta została wielka przestrzeń i to czy ją wykorzystamy w edukacji zależy tylko i wyłącznie od nas. Pamiętać należy, że internauci chcą wierzyć w to, co czytają, a zaufanie kształtuje znajomość źródeł, z których pochodzi informacja, hiperłącza do materiałów zewnętrznych, ogólny kształt witryny zredagowanej krótko i czytelnie, a komentarze do artykułów mogą posłużyć jako cenne źródło inspiracji dla nauczyciela lub być probierzem czytelniczych nastrojów [Olszański 2006, s. 140].

W globalnej wiosce dziennikarzem może zostać każdy. Pamiętać należy, że opisując globalną wioskę dziennikarz (a więc teraz i nauczyciel) może bronić tam, gdzie inni atakują i atakować tam, gdzie wszyscy inni bronią. Do dyspozycji ma te same środki co wszyscy

[Mroziewicz 2004, s. 25]. Przed nauczycielami otwarte zostały bramy Sieci – czy zechcemy przez nie przejść i zaistnieć w Internecie, edukować za jego pomocą, nie likwidując przy tym instytucjonalnych form? Mamy szansę na to, by świat Internetu, tak bliski młodym ludziom, współgrał z tradycyjnymi instytucjami. To, czy ją wykorzystamy zależy wyłącznie od nas.

Bibliografia

- Blog Social Media w edukacji.* <http://katarzynablak.wordpress.com/> [dostęp 08.06.2012]
- Blog Socjomania.pl.* <http://www.socjomania.pl/author/katarzyna-blak/> [dostęp 08.06.2012]
- Bocheńska K.: *Cyberdziennikarstwo.* <http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,5130> [dostęp 28.05.2012]
- Czy jest coś takiego jak dziennikarstwo internetowe?*
<http://www.dziennikarz.pl/index.php/2009/05/17/czy-jest-cos-takiego-jak-dziennikarstwo-internetowe/> [dostęp 28.05.2012]
- Dziennikarstwo obywatelskie, czyli o wartości informacji.* Red. M. Kopciuch.
<http://di.com.pl/news/45434,0.html> [dostęp 25.05.2012]
http://pl.wikipedia.org/wiki/Dziennikarstwo_internetowe [dostęp 23.05.2012]
- Jankowska K., Mucharski P.: *Zawód: dziennikarz.* „Tygodnik Powszechny” 2001, nr 22
<http://www.tygodnik.com.pl/kontrapunkt/54-55/kapusc.html> [dostęp 30.05.2012]
- Maj M.: *Dziennikarstwo obywatelskie? Internetowe? Po co te podziały?*
http://di.com.pl/news/41631,0,Dziennikarstwo_obywatelskie_Internetowe_Po_co_te_podzialy.html [dostęp 25.05.2012]
- Maj M.: *Internet ucłowiecza dziennikarstwo... i dobrze!*
http://di.com.pl/news/37940,0,Internet_uczwowieczna_dziennikarstwo_i_dobrze.html [dostęp 25.05.2012]
- Media w edukacji.* Red. J. Łańcuchowska.
<http://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2004/1/040101.htm> [dostęp 23.05.2012]
- Mroziewicz K.: *Dziennikarz w globalnej wiosce.* Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2004
- Nowakowska-Buryła I.: *Postawy dzieci wobec mediów.* „Edukacja Medialna” 2003, nr 1
- Olszański L.: *Dziennikarstwo internetowe.* Wydaw. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006
- Raport: Dziennikarze i Social Media 2011.* <http://www.multipr.pl/files/raport-pl-2011.pdf> [dostęp 28.05.2012]
- Rola środowiska Web 2.0 w kształtowaniu postaw obywatelskich.* Red. M. Wojnarowska.
<http://www.mcdn.nazwa.pl/old/hejnal/index.php?id=arch&n=35&art=353> [dostęp 28.05.2012]
- Tematyczny serwis społecznościowy.* Red. K. Blak. <http://interia360.pl/arttykul/tematyczny-serwis-spoecznościowy,37267> [dostęp 23.05.2012]

Twoje dziecko może być dziennikarzem. Red. K. Blak. <http://socjomania.pl/twoje-dziecko-moze-byc-dziennikarzem/> [dostęp 23.05.2012]

Wolny-Zmorzyński K., Furman W.: *Internetowe gatunki dziennikarskie.* Wydaw. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010